

WWW.AKOEDU.IR

اولین و با کیفیت ترین

کلاسی های vip کنکور
آگادمی کنکور در ایران

جهت دریافت برنامه ی شخصی سازی شده یک **هفته ای**
رایگان کلیک کنید و یا به شماره ی ۰۹۰۲۵۶۴۶۲۳۴ **عدد ۱**
را ارسال کنید.

۲۰۰ نمونه سوال امتحان نهایی فلسفه ۲

- ۱ مقصود ملاصدرا از «مراتب داشتن وجود» چیست؟ با ذکر تشبیهی که بیان کرده، شرح دهید.
- ۲ «اصالت ماهیت» را تعریف کرده و یک فیلسوف پیرو «اصالت ماهیت» نام ببرید.
- ۳ تعریف «طبیعت» از نظر ابن سینا چیست؟
- ۴ از نظر فارابی مقام و منزلت «عقل فعال» نسبت به «انسان» مانند چیست؟ توضیح دهید.
- ۵ یکی از اشکال مخالفت با عقل در جهان اسلام، به صورت مخالفت با فلسفه بود، پاسخ فلاسفه به این مخالفان چه بود؟ توضیح دهید.
- ۶ نظر دکارت در مورد عقل و جایگاه آن را توضیح دهید.
- ۷ عقل نظری و عقل عملی را از نظر ارسطو با ذکر مثالی تعریف کنید.
- ۸ انتقاد هیوم بر «برهان نظم» را توضیح دهید.
- ۹ از نظر فلاسفه‌ی مسلمان منشأ اعتقاد به علیّت چیست؟ توضیح دهید.
- ۱۰ تفاوت رابطه‌ی علیّت با سایر روابط را با ذکر یک مثال توضیح دهید.
- ۱۱ با توجه به فلسفه‌ی سهروردی به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.
الف) نام عالم ماده یا جهان تاریکی در جغرافیای عرفانی او چیست؟
ب) تعبیری که برای خداوند به کار برده است، چه می‌باشد؟
ج) کسی که هم در صورت برهانی و هم در عرفان سرآمد است، چه نام دارد؟
- ۱۲ دو مورد از معیارهای یک زندگی معنادار را از نظر فلاسفه‌ی مسلمان نام ببرید.
- ۱۳ یک فیلسوف مسلمان و یک فیلسوف اروپایی را که «نظریه‌ی مغایرت وجود و ماهیت» را پایه‌ی برهان خود در خداشناسی قرار داده‌اند، نام ببرید.

- ۱۴) هریک از گزاره‌های زیر، نظر کدام فیلسوف درباره‌ی خداوند است؟
- الف: حرکت در این عالم نیازمند یک محرّکی است که خودش حرکت ندارد. ۱- ارسطو
 ب: قبول خداوند، زندگی ما را در بستری قرار می‌دهد که آن‌را با ارزش می‌سازد. ۲- دکارت
 ج: اثبات ضرورت وجود خداوند از طریق وظایف اخلاقی امکان‌پذیر است. ۳- کانت
 ۴- کاتینگهام

۱۵) رابطه‌ی وجود با هریک از مفاهیم ذکر شده در جدول، از نوع ضرورت است یا امکان یا امتناع؟

دیو:	مثلث چهارضلعی:	خدا:
الف: ؟	ب: ؟	ج: ؟

- ۱۶) گزینه‌ی مناسب را انتخاب کنید.
 - علم موجودات عالم عقول یا همان فرشتگان، به حقایق اشیاء از طریق (۱- شهود / ۲- استدلال عقلی) است.
- ۱۷) گزینه‌ی مناسب را انتخاب کنید.
 - ملاصدرا، نظریه‌ی خود را که در مقابل نظر ابن‌سینا بود (۱- امکان ذاتی / ۲- امکان فقری) نامید.
- ۱۸) گزینه‌ی مناسب را انتخاب کنید.
 - از نظر دکارت، درک رابطه‌ی علیّت توسط انسان به صورت (۱- حسّی و تجربی / ۲- فطری) است.
- ۱۹) گزینه‌ی مناسب را انتخاب کنید.
 - کودک با استفاده از کلمه‌ی «این» یا «آن»، نشان می‌دهد که به (۱- وجود / ۲- ماهیت) اشیاء پی برده است.
- ۲۰) جای خالی را با کلمه مناسب پُر کنید.
 - از نظر فلاسفه‌ی مسلمان، «استدلال عقلی»، «شهود» و «.....» هر سه ما را به حقیقت واحد می‌رسانند.
- ۲۱) جای خالی را با کلمه مناسب پُر کنید.
 - هراکلیتوس از حقیقتی به نام ..... سخن می‌گوید که هم به معنای حقیقی متعالی و هم نطق و سخن و کلمه است.
- ۲۲) صحیح یا غلط بودن عبارت زیر را تعیین کنید.
 - افلاطون در مواردی از خداوند با عنوان «مثال خیر» یاد می‌کند.
- ۲۳) صحیح یا غلط بودن عبارت زیر را تعیین کنید.
 - حمل حیوان ناطق بر انسان، به دلیل نیاز دارد.
- ۲۴) اصل مراتب داشتن وجود را در فلسفه‌ی ملاصدرا، با ذکر تشبیه‌ی که او به کار برده، توضیح دهید.
- ۲۵) مقصود از «اصالت وجود» چیست؟ و «میرداماد» طرفدار اصالت وجود بود یا ماهیت؟
- ۲۶) ابن‌سینا چگونه وجود شرّ و بدی را در عالم هستی تبیین می‌کند؟ به اختصار بنویسید.

۲۷ «عقل بالفعل» را تعریف کنید.

۲۸ کسانی که در جهان اسلام با فلسفه مخالفت می‌کردند، چه دلیلی برای این نظر خود داشتند؟

۲۹ از نظر اگوست کنت، اعتبار عقل فلسفی و جایگاه آن در تأسیس فلسفه چیست؟

۳۰ «عقل نظری» و «عقل عملی» را از نظر ارسطو با ذکر مثال تعریف کنید.

۳۱ صدرالمآلهین براساس نظریه‌ی «امکان فقری» چه استدلالی ارائه کرده؟ آن را شرح دهید.

۳۲ استدلال دکارت بر اثبات وجود خداوند را توضیح دهید.

۳۳ رابطه‌ی علیت را تعریف نموده و تفاوت آنرا با سایر روابط با ذکر مثال شرح دهید.

۳۴ از نظر سهروردی، کسی که هم در صور برهانی به کمال رسیده و هم به اشراق و عرفان دست یافته، چه نام دارد؟

۳۵ از نظر فیلسوفان مسلمان، سه راه رسیدن به حقیقت، که در موضوعات مشترک حتماً به یک نتیجه می‌رسند، کدامند؟

۳۶ از نظر ابن‌سینا و فارابی، اولین مخلوق خداوند چه نام دارد و دارای چه ویژگی است؟

۳۷ در دوره‌ی دوم حاکمیت کلیسا، حکمای مسیحی تحت تأثیر کدام عامل، به عقل و تبیین عقلانی مسائل دینی روی آوردند؟

۳۸ دو فیلسوف اروپایی را که از تجربه‌های معنوی و عشق و عرفان برای باور به خداوند استفاده کردند، نام ببرید.

۳۹ چرا در حمل «شکل سه‌ضلعی» بر «مثلث»، نمی‌توان از دلیل حمل سؤال کرد؟

۴۰ هریک از عبارات زیر، نظر کدام فیلسوف درباره‌ی خدا است؟

الف) وجود حرکت در عالم، نیازمند یکی محرکی است که خود آن، حرکت نداشته باشد. ۱- کانت

ب) وجود جهانی ماورای دنیای مادی، مشروط به وجود خدائی جاودان و نامتناهی است. ۲- ارسطو

۳- افلاطون

۴۱ رابطه‌ی وجود با هریک از موضوعات زیر از نوع ضرورت است یا امکان یا امتناع؟

سیاه سفید	دریایی از جیوه	پرنده
الف:	ب:	ج: .....

۴۲ گزینه‌ی درست را انتخاب کنید.

- در اندیشه‌ی حکمای ایران قدیم، (۱: مزدا / ۲: لوگوس) همان خداوند است.

۴۳

گزینه‌ی درست را انتخاب کنید.

- فیلسوفان از طریق (۱: شهود / ۲: دلیل و برهان) وجود «عالم عقول» را اثبات می‌کنند.

۴۴

گزینه‌ی درست را انتخاب کنید.

- ابن‌سینا برای اثبات وجود خداوند از دو مفهوم (۱: علت و معلول / ۲: وجوب و امکان) استفاده کرد.

۴۵

گزینه‌ی درست را انتخاب کنید.

- از طریق اصل (۱: سنخیت / ۲: ضرورت) علت و معلول است که می‌توان برای نظم دقیق جهان، پشتوانه‌ی عقلی قائل شد.

۴۶

جای خالی را با کلمه مناسب پر کنید.

- ابن‌سینا آخرین دیدگاه‌های خود در باب حکمت و فلسفه را در کتاب «.....» بیان کرده است.

۴۷

جای خالی را با کلمه مناسب پر کنید.

- برخی جریان‌های مخالف عقل در جهان اسلام معتقد بودند که استفاده از روش‌های عقلی در مسائل ..... کاربردی ندارد.

۴۸

جای خالی را با کلمه مناسب پر کنید.

- در قضیه‌ی «دیوار خانه‌ی ما سفید است»، رابطه‌ی محمول با موضوع خود، رابطه‌ی ..... است.

۴۹

جای خالی را با کلمه مناسب پر کنید.

- کودک با استفاده از کلمه‌ی «این» یا «آن» نشان می‌دهد که از ..... اشیاء آگاه است.

۵۰

تعیین کنید عبارت زیر صحیح است یا غلط؟

- یکی از کاربردهای عقل در فلسفه، همان توانمندی است که به کمک آن استدلال می‌کنیم.

۵۱

تعیین کنید عبارت زیر صحیح است یا غلط؟

- فیلسوف کسی است که هیچ عقیده‌ای درباره‌ی وجود خداوند نداشته باشد.

۵۲

تعیین کنید عبارت زیر صحیح است یا غلط؟

- از نظر فیلسوفان مسلمان، انسان به طور مادرزادی با اصل علیت آشنا است.

۵۳

تعیین کنید عبارت زیر صحیح است یا غلط؟

- در عالم خارج، دو امر جداگانه به نام «آب» و «وجود» نداریم و آن‌ها دو مفهوم مختلف از یک موجود واحدند.

۵۴

در فلسفه‌ی ملاصدرا با توجه به این‌که هستی، یک حقیقت واحد است، تعدد و تکثر در عالم چگونه تبیین می‌شود؟
(بدون ذکر تشبیه)

۵۵

«اصالت ماهیت» و «اصالت وجود» را تعریف کنید و یک فیلسوف از طرفداران هریک از این دو نظریه را نام ببرید.

۵۶ با توجه به نظر ابن‌سینا درباره‌ی طبیعت، به دو سؤال زیر پاسخ دهید.

الف) تعریف طبیعت:

ب) علت نامگذاری آن:

۵۷ تفاوت «عقل هیولانی» و «عقل بالفعل» را توضیح دهید.

۵۸ دکارت «عقل» را به کدام معنا به کار می‌برد و حدود و توانایی و جایگاه عقل نزد او چه میزان است؟

۵۹ «برهان وجوب و امکان ابن‌سینا» را شرح دهید.

۶۰ نظر دیوید هیوم را درباره‌ی «منشأ اعتقاد به علیّت در نزد انسان» توضیح دهید.

۶۱ با توجه به نظر فیلسوفان مسلمان درباره‌ی «عقل فَعَال» به دو سؤال زیر پاسخ دهید.

الف) وظیفه‌ی آن چیست؟

ب) مقام آن نسبت به انسان مانند چه چیز است؟

۶۲ دو شکل مخالفت با عقل را در جهان اسلام بنویسید.

۶۳ ارسطو بر چه مبنایی، عقل را به «نظری» و «عملی» تقسیم می‌کند؟

۶۴ چهار مورد از ویژگی‌های موجودات عالم عقول از نظر فلاسفه‌ی الهی را بنویسید.

۶۵ وجه مشترک و وجه اختصاصی موجودات را به ترتیب بنویسید.

۶۶ هریک از عبارات زیر نظر کدام فیلسوف درباره‌ی خدا است؟

الف) نوعی از هستی وجود دارد که پیوسته ثابت است. ۱- کرکگور

ب) تصور انسان از یک موجود علیم و قدیر و نامتناهی، از جانب خداوند داده شده است. ۲- افلاطون

ج) ایمان هدیه‌ای الهی است که خداوند به انسان عطا می‌کند. ۳- کانت

۴- دکارت

۶۷ براساس نسبت‌های سه‌گانه در قضایا، جدول را کامل کنید.

الف:	مثال برای رابطه‌ی امکانی	ج: .....
عدد ۲۵ فرد است.	ب:	مربع، سه ضلعی است.

۶۸ گزینه‌ی درست را انتخاب کنید.

- در فلسفه‌ی سهروردی، عالم ماده (۱- مغرب کامل ۲- مغرب وسطی) نام دارد.

۶۹ گزینه‌ی درست را انتخاب کنید.

- از نظر کانت، اختیار و اراده، ویژگی (۱- بدن / ۲- نفس) است.

- ۷۰) گزینه‌ی درست را انتخاب کنید.
- از نظر فلاسفه‌ی مسلمان، کشف علل امور طبیعی از طریق (۱- حس و تجربه / ۲- عقل) صورت می‌گیرد.
- ۷۱) گزینه‌ی درست را انتخاب کنید.
- در قرن ۱۳ میلادی فلاسفه‌ی غرب، از طریق ابن‌سینا و ابن‌رشد، مجدداً با فلسفه‌ی (۱- افلاطون / ۲- ارسطو) آشنا شدند.
- ۷۲) جای خالی را با کلمه مناسب کامل کنید.
- «وجود» که محور فلسفه‌ی مشائی و «نور» که اساس فلسفه‌ی اشراقی بودند، در فلسفه‌ی ..... به هم رسیده و یکی شدند.
- ۷۳) جای خالی را با کلمه مناسب کامل کنید.
- سهروردی، کسانی را که هم در صور برهانی به کمال رسیده‌اند و هم به اشراق و عرفان دست یافته‌اند، ..... می‌نامد.
- ۷۴) جای خالی را با کلمه مناسب کامل کنید.
- در نزد حکمای ایران باستان، ..... که همان خداست، با خرد و اندیشه‌ی خود، جهانیان و وجدان‌ها و خردها را آفریده است.
- ۷۵) جای خالی را با کلمه مناسب کامل کنید.
- از نظر هراکلیتوس، ..... ، هم به معنای عقل به عنوان حقیقتی متعالی و برتر است و هم به معنای نطق و سخن.
- ۷۶) جای خالی را با کلمه مناسب کامل کنید.
- براساس نظر ملاصدرا که به نظریه‌ی، ..... معروف است، جهان هستی یک‌پارچه نیاز و تعلق به ذات الهی است.
- ۷۷) تعیین کنید عبارت زیر صحیح است یا غلط؟
- فارابی برای ابطال تسلسل علل نامتناهی از این مقدمه استفاده کرد که «هر معلولی باید علتی داشته باشد».
- ۷۸) تعیین کنید عبارت زیر صحیح است یا غلط؟
- رابطه‌ی علت، رابطه‌ای وجودی است، مانند رابطه‌ای که میان دو دوست وجود دارد.
- ۷۹) تعیین کنید عبارت زیر صحیح است یا غلط؟
- برگه‌ی امتحانی که در زیر درست شما است، «واجب‌الوجود بالغير» است.
- ۸۰) تعیین کنید عبارت زیر صحیح است یا غلط؟
- حمل «جسم» بر «مداد و خودکار» به دلیل نیاز دارد.
- ۸۱) بگویید که سبک زندگی کدام دسته از افراد براساس تقلید از دیگران شکل می‌گیرد؟
- ۸۲) مباحث عمومی فلسفه در کتاب اسفار ملاصدرا، با کدام مرحله از سیر و سلوک عرفانی تطبیق می‌کند؟ توضیح دهید.

۸۳ معنای «اصالت ماهیت» چیست و کدام فیلسوف اصالت ماهیتی بود؟

۸۴ به نظر ابن سینا، چه چیزی باعث ایجاد خشوع و خشیت در نهاد دانشمند در برابر حق می‌شود؟

۸۵ از نظر فارابی، هدف مردم مدینه‌ی جاهله چیست؟ چرا؟

۸۶ «عقل بالملکه» را تعریف کنید.

۸۷ یکی از اشکال مخالف با عقل در جهان اسلام، مخالفت با فلسفه بود، دلیل این مخالفان چه بود؟

۸۸ «عقل نظری» را از نظر ارسطو تعریف کنید.

۸۹ برهان حرکت ارسطو را مبنی بر اثبات وجود خداوند بنویسید.

۹۰ از نظر فیلسوفان مسلمان، چرا پدیده‌ها نمی‌توانند خود به خود به وجود آیند؟

۹۱ با توجه به فلسفه‌ی سهروردی، مفاهیم زیر را تعریف کنید:
الف: حکیم متأله: ب: مغرب کامل:

۹۲ وظیفه‌ی عقل فعال چیست؟

۹۳ دو کاربرد عقل در فلسفه را بنویسید.

۹۴ نتیجه و لازمه‌ی اصل «سنخیت میان علت و معلول» چیست؟

۹۵ به ترتیب، وجه مشترک و وجه اختصاصی موجودات چیست؟

۹۶ هریک از عبارات زیر نظر کدام فیلسوف درباره‌ی خدا است؟

۱- کانت

۲- هیوم

۳- ویلیام جیمز

۹۷ رابطه‌ی وجود با هریک از موضوع‌های زیر، وجوبی است یا امکانی یا امتناعی؟

الف) مایع جامد: ب) خداوند: ج) روح:

۹۸ گزینه‌ی مناسب را انتخاب کنید.

- الف) فیلسوفان غربی از طریق ابن سینا و ابن رشد، مجدداً با فلسفه‌ی (۱: افلاطون / ۲: ارسطو) آشنا شدند.
ب) رابطه‌ی محمول با موضوع خود، در قضیه‌ی «زمین کروی است»، رابطه‌ی (۱: امکانی / ۲: وجوبی) است.
ج) به هریک از عوامل پدیدآورنده‌ی یک معلول، علت (۱: تامه / ۲: ناقصه) می‌گویند.
د) کامل‌ترین مرجع حکمت مشاء، کتاب (۱: شفا / ۲: انصاف) ابن سینا است.

- ۹۹ جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.
- الف) رابطه‌ی علیّت مانند رابطه‌ی دوستی نیست، بلکه رابطه‌ی ای ..... است.
- ب) قبول غایتمندی در جهان، فقط با قبول علتِ نخستین و ..... امکان‌پذیر است.
- ج) فیلسوفان مسلمان عالی‌ترین مرتبه‌ی شهود را ..... می‌دانند.
- د) دانشمندانی که موضوعات اعتقادی دین را با استدلال و منطق مورد بحث قرار می‌دهند، ..... نامیده می‌شوند.
- ۱۰۰ تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام یک غلط می‌باشد:
- الف) میان انسان به عنوان یک «ماهیت» و «وجود»، رابطه‌ی ذاتی برقرار است.
- ب) دیوید هیوم اصل علیّت را یک اصل تجربی می‌داند.
- ج) در اندیشه‌ی حکمای ایران قدیم، مزدا همان خداوند است.
- د) از نظر هراکلیتوس، اشیای عالم همان کلمات عقل هستند که حقیقت برتر است.
- ه) حیات تعقلی مسلمانان با ظهور اسلام و تشکیل جامعه‌ی اسلامی آغاز شد.
- ۱۰۱ «وحدتِ حقیقتِ وجود» را از نظر ملاصدرا توضیح دهید.
- ۱۰۲ براساس نظر فارابی هدف مدینه‌ی فاضله و مدینه‌ی جاهله را مقایسه کنید.
- ۱۰۳ دو ویژگی از ویژگی‌های «عقول» در فلسفه‌ی اسلامی را بنویسید.
- ۱۰۴ نظر کانت را در مورد «کارکرد عقل» شرح دهید.
- ۱۰۵ توجه فلاسفه‌ی مسیحی در دوره‌ی دوم حاکمیت کلیسا به تبیین مسائل دینی با روش عقلانی، چه نتیجه‌ی مهمی به دنبال داشت؟
- ۱۰۶ افلاطون خداوند را چگونه توصیف نموده است؟
- ۱۰۷ «واجب الوجود بالغير» را تعریف کنید.
- ۱۰۸ تفاوت حمل «حیوان ناطق» بر «انسان» با حمل «موجود» بر «انسان» چیست؟ توضیح بدهید.
- ۱۰۹ ارسطو عقل را بر چه اساسی به نظری و عملی تقسیم نموده است؟
- ۱۱۰ دو کاربرد عقل را در فلسفه بنویسید.
- ۱۱۱ تعیین کنید که رابطه‌ی وجود با هر یک از موارد زیر، «وجودی» است یا «امکانی» یا «امتناعی»؟
الف) روح
ب) شریک خدا
- ۱۱۲ جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید:
- الف) توماس آکوئیناس که با فلسفه‌ی ابن‌سینا آشنا بود، نظریه‌ی ..... را پایه‌ی برهان خود در خداشناسی قرار داده بود.
- ب) در قضیه‌ی «مثلث دارای چهار ضلع است» رابطه‌ی محمول با موضوع، رابطه‌ی ای ..... می‌باشد.

- ۱۱۳ تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام یک غلط می‌باشد:
الف) وجود و ماهیت در خارج از ذهن، دو امر جداگانه هستند و مغایرت دارند.
ب) ارسطو گفته است که نمی‌شود یک نظم بر جهان حاکم باشد، بدون این‌که موجودی برتر از ماده در کار باشد.
ج) ویلیام جیمز معتقد است که دلیل وجود خداوند عمدتاً در تجربه‌های شخصی درونی ما نهفته است.
- ۱۱۴ دو مورد از منابع حکمت متعالیه را بنویسید.
- ۱۱۵ با توجه به فلسفه‌ی سهروردی مفاهیم مقابل را تعریف کنید:
الف) حکیم متاله
ب) مشرق جهان
- ۱۱۶ در فلسفه‌ی اسلامی وظیفه‌ی «عقل فعال» چیست و مقام آن نسبت به انسان مانند چیست؟
- ۱۱۷ دو مورد از معیارهای یک زندگی معنادار را بنویسید.
- ۱۱۸ نتیجه‌ی هر کدام از «اصل وجوب‌بخشی علت به معلول» و «اصل سنخیت میان علت و معلول» را به ترتیب بنویسید.
- ۱۱۹ رابطه‌ی علیت را تعریف کنید و تفاوت آنرا با سایر روابط بنویسید.
- ۱۲۰ نظریه‌ی «امکان فقری» یا «فقر وجودی» را تعریف کنید.
- ۱۲۱ نظر کانت را در مورد «کارکرد عقل» شرح دهید.
- ۱۲۲ در دوره‌ی اول حاکمیت کلیسا در اروپا، عقل چه جایگاهی داشت؟ توضیح دهید.
- ۱۲۳ برهان وجوب و امکان ابن‌سینا را شرح دهید.
- ۱۲۴ یکی از برهان‌های ارسطو را بر اثبات وجود خدا و مبدأ نخستین بنویسید.
- ۱۲۵ در پاسخ به این سوال که: آیا تحولات روی زمین از همان ابتدا به سمت پیدایش انسان بوده است یا نه؟ فلاسفه به دو دسته تقسیم می‌شوند. نظر هر دو دسته را به اختصار بنویسید.
- ۱۲۶ «سنخیت علت و معلول» را با ذکر مثال تعریف کنید.
- ۱۲۷ نظر فلاسفه‌ی مسلمان را در مورد نحوه‌ی درک «اصل علیت» بنویسید.
- ۱۲۸ «واجب‌الوجود بالذات» را تعریف کنید.
- ۱۲۹ تفاوت حمل «شکل سه ضلعی» بر «مثلث» با حمل «موجود» بر «مثلث» چیست؟ توضیح دهید.
- ۱۳۰ ارسطو براساس تقسیم عقل، علم و دانش را به دو دسته تقسیم می‌کند، آن‌ها را نام ببرید.
- ۱۳۱ افلاطون، عقلی را که انسان برای فهم امور باید به آن متصل شود، با دو عنوان یاد می‌کند، آنرا بنویسید.

۱۳۲) دو کاربرد عقل را در فلسفه بنویسید.

۱۳۳) تعیین کنید که رابطه‌ی وجود با هر یک از موارد زیر، «وجوبی» است یا «امکانی» یا «امتناعی»؟
الف) دیو
ب) شریک خدا

۱۳۴) به نظر کدام فیلسوف اروپایی دلایل اثبات وجود خداوند که صرفاً متکی بر عقل باشند، مردود هستند؟
الف) هیوم
ب) دکارت

۱۳۵) حکمای ایران باستان، نخستین پرتو و مخلوق خداوند را چه نامیده‌اند؟
الف) مزدا
ب) بهمن

۱۳۶) جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.
الف) نام یکی از فلاسفه‌ی بزرگ اروپا که با فلسفه‌ی ابن‌سینا آشنا بود، و نظریه‌ی «فرق وجود و ماهیت» را پایه‌ی برهان خود در خداشناسی قرار داد، ..... بوده است.
ب) در قضیه‌ی «عدد پنج فرد است» رابطه‌ی محمول با موضوع، رابطه‌ی ..... می‌باشد.

۱۳۷) درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.
الف) وجود وجه اختصاصی موجودات، و ماهیت وجه مشترک آن‌ها می‌باشد.
ب) دکارت می‌گوید تصور من از حقیقتی نامتناهی و علیم و قدیر نمی‌تواند از خودم باشد، زیرا من موجودی متناهی هستم.
ج) از نظر کانت، اختیار و اراده نمی‌تواند ویژگی بدن مادی باشد.

۱۳۸) معانی این نظر که «وجود حقیقتی مشکک است» را توضیح دهید.

۱۳۹) با توجه به جغرافیای عرفانی سهروردی، مفاهیم مقابل را تعریف کنید:
الف) مشرق جهان
ب) مغرب وسطی

۱۴۰) مدینه‌ی فاضله را از نظر فارابی تعریف کرده و تفاوت آن‌را با مدینه‌ی جاهله بنویسید.

۱۴۱) فیلسوفان مسلمان به کسانی که با فلسفه به دلیل یونانی بودن و عدم سازگاری آن با عقاید اسلامی مخالفت می‌کنند، چه پاسخی می‌دهند؟ توضیح دهید.

۱۴۲) تعریف عشق را از نظر ابن‌سینا بنویسید.

۱۴۳) سنخیت علت و معلول را با ذکر مثال تعریف کنید.

۱۴۴) رابطه‌ی امتناعی را با ذکر مثال تعریف کنید.

۱۴۵) کدام عقیده‌ی کانت، تحولی عظیم در کارکرد عقل به وجود آورد و او وظیفه‌ی عقل را چه چیزی می‌دانست؟

۱۴۶) از نظر هیوم مهم‌ترین برهان فیلسوفان الهی کدام است و دلیل ناتوانی آن برهان، برای اثبات با وجود ازلی و ابدی و نامتناهی چیست؟

- ۱۴۷) به نظر فیلسوفان مسلمان چرا یک پدیده نمی‌تواند خودبه‌خود و بدون علت به وجود آید؟
- ۱۴۸) نظریه فقر وجودی یا امکان فقری را که فیلسوف مسلمان مطرح نموده است؟ آنرا شرح دهید.
- ۱۴۹) تفاوت حمل «حیوان ناطق» بر انسان با حمل «موجود» بر انسان چیست؟ توضیح دهید.
- ۱۵۰) افلاطون عقلی را که عقل انسان برای فهم امور باید به آن متصل شود، با دو نام معرفی نموده، آن‌ها را بنویسید.
- ۱۵۱) دو مورد از معیارهای یک زندگی معنادار از نظر فلاسفه‌ی مسلمان را بنویسید.
- ۱۵۲) دو فیلسوف تجربه‌گرای اروپایی نام ببرید که می‌گفتند: «یا خدایی نیست و یا ما نمی‌توانیم وجود او را ثابت کنیم».
- ۱۵۳) هریک از عبارات زیر عقیده‌ی کدام فیلسوف است؟

(۲) کانت

- ۱۵۴) استدلال دکارت برای اثبات وجود خدا، مبتنی بر کدام مورد است؟
(۱) داشتن تصور از خالق نامتناهی (۲) داشتن وجدان اخلاقی
- ۱۵۵) جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید:
الف) حالت یک معلول را که ذاتاً ..... است، می‌توان به دو کفه‌ی ترازو تشبیه کرد که در حالت تساوی هستند.
ب) به هریک از عواملی که در پدید آمدن یک معلول دخالت دارند، علت ..... می‌گویند.
ج) از نظر فارابی، در ابتدای سلسله‌ی علت‌ها و معلول‌ها، علتی وجود دارد که وابسته به دیگری نیست، یعنی خودش ..... و ..... موجودات دیگر است.
د) فیلسوفان الهی معتقدند که عقول (یا فرشتگان) حقایق اشیاء را از طریق ..... درک می‌کنند.
- ۱۵۶) تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام یک غلط می‌باشد:
الف) وجود، وجه اختصاصی موجودات و ماهیت وجه مشترک آن‌ها می‌باشد.
ب) از نظر ابن‌سینا، بی‌نهایت شدن تعداد اشیاء جهان، نیاز آن‌ها را به واجب‌الوجود بالذات برطرف نمی‌سازد.
ج) به نظر «تیلور» افلاطون ابداع‌کننده‌ی خداشناسی فلسفی است.
د) به عقیده‌ی فیلسوفان مسلمان، اثبات وجود خدا از طریق استدلال عقلی امکان‌پذیر است.
ه) وجود علت بر وجود معلول مقدم است و وجود علت مشروط به وجود معلول می‌باشد.
- ۱۵۷) از ویژگی‌های سنت فلسفی اسلامی، وسعت نظر را توضیح دهید.
- ۱۵۸) نظر فلاسفه جدید غرب درباره‌ی منشأ اعتقاد به علیت را شرح دهید.
- ۱۵۹) نظریه‌ی فقر وجودی را شرح دهید.
- ۱۶۰) نتیجه‌ی اعتقاد به اصالت وجود را شرح دهید.

- ۱۶۱) «سفر من الخلق الى الحق» به چه معناست و با کدام مبحث اسفار مطابقت دارد؟
- ۱۶۲) تفاوت روش کلامی و فلسفه مشاء را توضیح دهید.
- ۱۶۳) از منابع حکمت اشراق، حکمت مشاء را شرح دهید.
- ۱۶۴) ابن سینا چه چیز را منشأ کرامات و معجزات می‌داند؟ به اختیار توضیح دهید.
- ۱۶۵) در فلسفه مشاء، عالمی که واسطه‌ی میان واجب الوجود بالذات و طبیعت است، چه نام دارد و وظایف موجودات آن عالم چیست؟
- ۱۶۶) علت تامه را با ذکر مثال تعریف کنید.
- ۱۶۷) واجب الوجود را با ذکر مثالی تعریف کنید.
- ۱۶۸) با توجه به فلسفه سهروردی، اصطلاحات زیر را تعریف کنید.
الف) انوار قاهر
ب) معلوم بالذات
ج) مشرق اصغر
- ۱۶۹) به چه دلیل معتزله کرامات اولیا را انکار می‌کردند؟
- ۱۷۰) راجر بیکن از نظر فلسفی و علمی به ترتیب، تحت تأثیر کدام اندیشمند مسلمان بود؟
- ۱۷۱) نویسنده هریک از کتاب‌های زیر را مشخص کنید.
الف) فصوص الحکم ۱- ملاصدرا
ب) نجات ۲- ابن سینا
ج) مشاعر ۳- فارابی
۴- سهروردی
- ۱۷۲) جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.
الف) نظر متکلمان اسلامی در زمینه ملاک نیازمندی معلول به علت، به نظریه ..... معروف است.
ب) فارابی دیدگاه خود را درباره مدینه فاضله، از مبانی ..... خود الهام گرفته است.
ج) سهروردی با الهام از قرآن کریم، از خداوند به ..... تعبیر می‌کند.
د) فلسفه‌ای که صدرالمتألهین بنیان گذاشت، ..... نام دارد.
ه) پیروان اصالت ماهیت، ..... را نتیجه انتزاع ذهن می‌دانند.
و) کتاب‌های بدایه الحکمه و نهایه الحکمه از آثار ارزنده ..... است.

- ۱۷۳) درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.
- الف) معلومات معتزله که از پیشروان جبهه نفی و تعطیل بودند در حدود نقل و روایت احادیث بود.
- ب) همه اشیا واقعی در جهان، در ذهن ما به دو جزء «وجود» و «ماهیت» تحلیل می‌شوند.
- ج) تخلف‌ناپذیری نظام هستی، نتیجه اصل علیت است.
- د) در روش اشراقی، شیوه استدلالی محض با سیر و سلوک قلبی همراه می‌شود.
- ه) طبق اصول فلسفه اشراق، شناخت عقلی و استدلالی نسبت به آفریدگار جهان به اوج می‌رسد.
- و) از نظر علامه طباطبائی ریشه اعتقاد به علیت، در علم حضوری و معلوم بالذات است.
- ۱۷۴) از ویژگی‌های سنت فلسفی فلاسفه‌ی اسلامی «تفکر و اخلاق» را توضیح دهید.
- ۱۷۵) علامه طباطبائی با استفاده از اهمیت علم حضوری، چگونه وجود اصل علیت را اثبات کرد؟
- ۱۷۶) یکی از انتقاداتی را که بر «نظریه مخالفان اصل علیت» وارد است، بیان کنید.
- ۱۷۷) در حکمت متعالیه با کمک نظریه‌ی «تشکیک وجود» اختلاف موجودات چگونه تفسیر می‌شود؟
- ۱۷۸) اگر به فرض، اصالت با ماهیت باشد، سیمای جهان چگونه خواهد بود؟
- ۱۷۹) نظر متکلمان در مورد «رابطه‌ی عقل و دین» چیست؟
- ۱۸۰) نظر ابن سینا در مورد «شر و بدی» در طبیعت چیست؟
- ۱۸۱) انوار قاهر را تعریف کنید.
- ۱۸۲) علت تاقه را تعریف کنید.
- ۱۸۳) واجب الوجود را تعریف کنید.
- ۱۸۴) طبق نظر ملاصدرا، اگر موجودی در مرتبه‌ی وجودی خود از چنان شدتی برخوردار باشد که هیچ نقص و ضعفی در آن قابل تصور نباشد، به تعبیر قرآن چه نام دارد؟
- ۱۸۵) در سفر چهارم یعنی سفر «فی الخلق بالحق» سالک یا عارف چه کاری انجام می‌دهد؟
- ۱۸۶) نویسنده‌ی کتاب «شواهد الربوبیه» کیست؟
- ۱۸۷) تشابه و تفاوت روش متکلمان و روش فلاسفه‌ی مشائی چیست؟
- ۱۸۸) چرا حکما یا فلاسفه در استدلال‌های خود از «حُسن و قُبْح» استفاده نمی‌کردند؟
- ۱۸۹) از منابع حکمت اشراق، دو مورد را نام ببرید.

۱۹۰ مؤسس فلسفه‌ی اسلامی یا فلسفه‌ی نبوی چه کسی است؟

۱۹۱ با توجه به «سنخیت علت و معلول» به سؤال‌های زیر پاسخ دهید:

الف) اصل سنخیت علت و معلول به چه معناست؟ (ب) از این اصل چه نتیجه‌ای گرفته می‌شود؟

۱۹۲ با توجه به «ملاک نیازمندی معلول به علت» هریک از موارد سمت راست با کدام‌یک از گزینه‌ها در سمت چپ مرتبط است؟

الف) نظریه متکلمان اسلامی ۱- فقر وجودی

ب) نظریه حکمت متعالیه ۲- امکان ذاتی

۳- حدوث

۱۹۳ جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید:

الف) بحث درباره «وجود» به هر زبان که مطرح شود، به قلمرو دانش ..... تعلق دارد.

ب) مورخان فلسفه، اصالت ..... اروپائیان را تا حدّ زیادی متأثر از فلسفه اسلامی می‌دانند.

ج) قبول اصل «.....» مستقل از ادراک آدمی، مرز جدایی فلسفه از سفسطه است.

د) نویسنده کتاب «شفا» ..... است.

۱۹۴ درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.

الف) با توجه به اصول حکمت متعالیه، موجودات عالم از حیث وجود خود، ذات حق را نمایان می‌سازند.

ب) حکمت اشراق، شیوه استدلالی محض را با سیر و سلوک قلبی همراه می‌سازد.

ج) سهروردی برای تبیین نظام آفرینش از قاعده‌ی «امکان اشرف» استفاده کرده است.

د) فلسفه اسلامی، قومی و محلی است و خود را به جامعه‌ی خاصی متعلق می‌داند.

۱۹۵ یکی از انتقادهایی را که به نظریه مخالفان اصل علیت وارد است، بیان کنید.

۱۹۶ نظر ابن سینا در مورد آن‌چه در طبیعت، «شرّ و بدی» نامیده می‌شود، چیست؟

۱۹۷ مبحث چهارم از سلوک عقلی ملاصدرا که با سفر چهارم عرفا یعنی «سفر فی الخلق بالحق» مطابق است، به چه

موضوعاتی اختصاص دارد؟

۱۹۸ جای خالی را با کلمه‌ی مناسب کامل کنید:

علت ..... شرط لازم و کافی برای به وجود آمدن معلول است.

۱۹۹ جای خالی را با کلمه‌ی مناسب کامل کنید:

در میان اقسام وجود اگر موضوع، ذاتی باشد که نه از وجود ابا دارد و نه از عدم، آن موضوع را «..... الوجود» می‌نامند.

۲۰۰ صحیح یا غلط بودن عبارت زیر را مشخص کنید.

براساس نظر برخی از فلاسفه‌ی غرب، «علّیت» رابطه‌ای جعلی و قراردادی میانِ حوادث جهان است.

www.akoedu.ir

- ۱ از نظر ملاصدرا هستی یک حقیقت واحد است، اما این حقیقت واحد دارای درجات، مراتب و شدت و ضعف است و در مقام تشبیه این حقیقت واحد مانند یک کانون نور درخشان است. (ص ۹۵)
- ۲ اصالت ماهیت: از میان دو مفهوم وجود و ماهیت، «ماهیت است که اصیل و واقعی است و واقعیت خارجی مابه‌ازاء و مصداق ماهیت است و وجود صرفاً یک مفهوم انتزاعی ذهنی (و اعتباری) است. میرداماد معتقد به اصالت ماهیت بود. (ص ۹۳)
- ۳ طبیعت مرتبه‌ای از هستی است که رو به سوی مقصدی خاص دارد و این مقصد در ذات عالم طبیعت است. (و از آن جدایی‌ناپذیر است.) (ص ۸۰)
- ۴ مانند آفتاب است نسبت به چشم - همان‌طور که آفتاب نوربخشی می‌کند تا چشم انسان ببیند و بینا شود، عقل فعال نیز نخست چیزی به قوه‌ی عقلی آدمی می‌رساند به طوری که فعالیت عقلی برای انسان ممکن می‌شود و در نتیجه، عقل شروع به فعالیت می‌کند و به ادراک حقایق نائل می‌شود. (ص ۶۳)
- ۵ فیلسوفان در پاسخ این مخالفان می‌گویند اولاً بسیاری از نظرات سقراط و افلاطون و ارسطو با عقاید اسلامی (آموزه‌های اسلامی) سازگار است و ثانیاً فلسفه دانش و شاخه‌ای از معرفت است که هر فردی از هر ملت و نژادی می‌تواند وارد آن شود. (ص ۶۱ و ۶۲)
- ۶ دکارت به همه‌ی توانایی‌های عقل مانند بدیهیات عقلی، استدلال‌های عقلی محض و نیز تجربه توجه داشت. او معتقد بود که عقل می‌تواند وجود خدا و نفس مجرد انسان و اختیار او را اثبات کند. او دیگر به عقل به عنوان یک حقیقت (عالم) برتر و متعالی در جهان (و انسان) قائل نبود. او عقل را صرفاً یک دستگاه تفکر و استدلال به حساب می‌آورد. (ص ۵۸ و ۵۷)
- ۷ عقل از آن جهت که درباره‌ی اشیا و موجودات و چگونگی آن‌ها بحث می‌کند، عقل نظری نام دارد. مانند: بحث درباره‌ی خدا و کهکشان و ...
عقل از آن جهت که درباره‌ی رفتارهای اختیاری انسان و باید‌ها و نبایدهای او بحث می‌کند، عقل عملی نام دارد. مانند: انسان باید راست بگوید، نباید دروغ بگوید و ... (ص ۵۶ و ۵۵)
- ۸ این برهان توانائی اثبات یک وجود ازلی و ابدی و نامتناهی را ندارد؛ این برهان فقط می‌تواند وجود یک ناظم و خالق را اثبات کند (که این جهان را اداره می‌کند)، اما این برهان نمی‌تواند اثبات کند که این ناظم (و خالق) همان خداوندی است که نیاز به علت ندارد و واجب‌الوجود بالذات است. (و وجودی ازلی و ابدی دارد.) (ص ۳۵)
- ۹ آنان می‌گویند همین که ذهن انسان شکل گرفت و متوجه اصل امتناع اجتماع نقیضین شد (متوجه می‌شود که وجود یک چیز با عدم آن جمع نمی‌شود)، درمی‌یابد که پدیده‌ها خود به خود وجود نمی‌آیند؛ زیرا این که چیزی خودش به خودش وجود بدهد، به معنای آن است که چیزی که نیست، قبلاً هست باشد و این همان اجتماع نقیضین است که محال بودن آن بدیهی است. (ص ۱۷)

- ۱۰ علّیت رابطه‌ای وجودی است، یعنی وجود یکی، ضرورتاً وابسته به وجود دیگری است؛ یعنی مانند رابطه‌ی دوستی نیست که در آن ابتدا وجود دو فرد فرض می‌شود و سپس میان آن‌ها دوستی برقرار می‌گردد. (ص ۱۴)
- ۱۱ الف: مغرب کامل (ص ۸۴)
ب: نور الانوار (ص ۸۴)
ج: حکیم متاله (ص ۸۵)
- ۱۲ ۱- جهان را غایتمند بیابد ۲- انسان را موجودی هدفمند بشناسد. (ص ۴۷)
- ۱۳ ابن سینا - توماس آکوئیناس (ص ۶)
- ۱۴ الف) ۱: ارسطو (ص ۳۴)
ب) ۴: کاتینگهام (ص ۳۸ و ۳۹)
ج) ۳: کانت (ص ۳۶)
- ۱۵ الف: امکانی   ب: امتناعی   ج: وجوبی (ضروری) (ص ۱۱)
- ۱۶ ۱: شهود (ص ۵۴)
- ۱۷ ۲: امکان فقری (ص ۴۶)
- ۱۸ ۲: فطری (ص ۱۵ و ۱۶)
- ۱۹ ۱: وجود (ص ۳)
- ۲۰ وحی (ص ۶۵ و ۶۶)
- ۲۱ لوگوس (ص ۵۵ و ۵۴)
- ۲۲ صحیح (ص ۳۲)
- ۲۳ غلط (ص ۵)
- ۲۴ از نظر ملاصدرا با این‌که هستی یک حقیقت واحد است، اما این حقیقت واحد، دارای درجات، مراتب و شدت و ضعف است. به کانون نور درخشانی تشبیه شده است.
- ۲۵ از میان دو مفهوم وجود و ماهیت، وجود است که اصیل و واقعی است. واقعیت خارجی، مصداق و ماب‌ازاء وجود است. پس وجود است که اصیل است نه ماهیت. میرداماد قائل به اصل ماهیت بود. (ص ۹۳)
- ۲۶ از نظر ابن‌سینا آنچه ظاهراً شرّ و بدی به نظر می‌رسد، مانند خزان یا مرگ و غیره، همگی در یک نظم کلی جهانی تأثیر مثبت دارند و به کمال نهائی طبیعت کمک می‌کنند. (ص ۸۱)
- ۲۷ در سومین مرحله، عقل شکوفا شده و به فعلیت رسیده و با تمرین و تکرار دانش‌هائی را کسب کرده است. (ص ۶۴)
- ۲۸ دلیل آن‌ها این بود که دانش فلسفه از یونان وارد جهان اسلام شده است و دربردارنده‌ی عقاید کسانی مانند سقراط و افلاطون و ارسطو است و این عقاید با عقاید اسلامی سازگار نیست. (ص ۶۱)
- ۲۹ آگوست کنت، عقل فلسفی و کار عقل را در تأسیس فلسفه کاملاً ذهنی خواند و گفت که نگاه فیلسوفان به جهان و هستی ناظر بر واقعیت نیست؛ بلکه ساخته‌ی ذهن آنان و حاصل تأملات ذهنی است. (ص ۵۸)

- ۳۰ عقل از آن جهت که درباره‌ی موجودات و چگونگی آنها بحث می‌کند، مانند بحث درباره‌ی خدا و درجه حرارت آب و غیره، عقل نظری نام دارد. عقل از آن جهت که درباره‌ی رفتارهای اختیاری انسان و بایدها و نبایدهای او، مانند باید راست بگویند، نباید دروغ بگویند، بحث می‌کند، عقل عملی نام دارد. (ص ۵۶)
- ۳۱ به هر موجودی نگاه می‌کنیم، وجودش عین وابستگی و نیاز است. موجودات وابسته باید به وجودی متصل باشند که در ذات خود، غیرنیازمند و برخوردار باشد. پس موجودات این جهان وابسته به وجودی بی‌نیاز و غیروابسته هستند. (ص ۴۶)
- ۳۲ من از حقیقتی نامتناهی و علیم و قدیر که خود من و هر چیز دیگر به وسیله‌ی او خلق شده‌ایم تصویری دارم. این تصویری نمی‌تواند از خودم باشد، زیرا من موجودی متناهی هستم. پس این تصویری از وجودی نامتناهی است. (ص ۳۵)
- ۳۳ رابطه‌ی وجودبخشی میان علت و معلول را رابطه‌ی علیت می‌گویند. رابطه‌ی وجودی است که در آن، یک طرف، یعنی علت به طرف دیگر، یعنی معلول، وجود می‌دهد. یعنی یک طرف، وابسته به طرف دیگر است. مانند رابطه‌ی دوستی نیست که در ابتدا وجود دو فرد فرض می‌شود و سپس میان آنها رابطه‌ی دوستی برقرار می‌شود. (ص ۱۴)
- ۳۴ حکیم متاله (ص ۸۵)
- ۳۵ استدلال عقلی - شهود - وحی (ص ۶۵)
- ۳۶ عقل اول - موجودی روحانی و غیرمادی است (ص ۶۲)
- ۳۷ تحت تأثیر مطالعه‌ی کتاب‌های ابن‌سینا و ابن‌رشد و سایر فیلسوفان مسلمان (ص ۵۷)
- ۳۸ کرکگور - ویلیام جیمز - برگسون - کاتینگهام (ذکر دو مورد کافی است) (ص ۳۷)
- ۳۹ زیرا شکل سه‌ضلعی از اجزای تعریف مثلث و چپستی آن است، و گویای ذات و حقیقت مثلث است. (ص ۵)
- ۴۰ الف) ارسطو (ص ۳۴) ب) کانت (ص ۳۶)
- ۴۱ الف: امتناع ب: امکان ج: امکان (ص ۱۱)
- ۴۲ ۱: مزدا (ص ۵۵)
- ۴۳ ۲: دلیل و برهان (ص ۵۴)
- ۴۴ ۲: وجوب و امکان (ص ۴۴)
- ۴۵ ۱: سنخیت (ص ۱۹)
- ۴۶ اشارات و تنبیهات (ص ۸۰)
- ۴۷ دینی (ص ۵۹)
- ۴۸ امکانی (ص ۹)
- ۴۹ وجود (ص ۳)
- ۵۰ صحیح (ص ۵۳)
- ۵۱ غلط (ص ۴۱)
- ۵۲ غلط (ص ۱۷)

۵۳ صحیح (ص ۴)

۵۴ از نظر ملاصدرا با توجه به این که هستی، یک حقیقت واحد است، اما این حقیقت واحد دارای درجات، مراتب و شدت و ضعف است. وجود که حقیقت واحدی است، در تجلیات و ظهورات خود دارای مراتبی می‌شود و هر مرتبه‌ای از وجود، به میزان درجه‌ی وجودی خود، ظهور آن حقیقت واحد و یگانه است. (ص ۹۵)

۵۵ به نظر طرفداران «اصالت ماهیت»، امر واقعی خارجی، مصداق ماهیت است؛ یعنی آنچه واقعی است، ماهیت است نه وجود و «وجود» صرفاً یک مفهوم انتزاعی ذهنی است.

به نظر طرفداران «اصالت وجود»، وجود است که اصیل و واقعی است و واقعیت خارجی، ماب‌ازاء و مصداق وجود است. پس وجود اصالت دارد نه ماهیت.
فیلسوف معتقد به اصالت ماهیت: میرداماد
فیلسوف معتقد به اصالت وجود: ملاصدرا (ص ۹۳)

۵۶ الف) مرتبه‌ای از هستی که رو به سوی مقصدی خاص دارد و این مقصد در ذات عالم طبیعت است.
ب) علت نامگذاری این عالم به «طبیعت» بدان جهت است که اجزای این عالم، هر کدام طبع و ذات خاصی دارند و خود این عالم نیز به عنوان «کل»، طبع و ذاتی دارد که منشا و مبدأ حرکات و تحولات آن است. (ص ۸۰ و ۸۱)

۵۷ اولین مرحله‌ی عقل، «عقل هیولانی» نام دارد و آن هنگامی است که انسان هیچ ادراک عقلی ندارد؛ اما استعداد و آمادگی درک معقولات را دارد. مانند انسانی که تازه متولد شده است.
سومین مرحله، «عقل بالفعل» نام دارد. در این مرحله، عقل شکوفا شده و به فعلیت رسیده و با تمرین و تکرار، دانش‌هایی را کسب کرده است. (ص ۶۴)

۵۸ دکارت عقل را صرفاً یک دستگاه استدلال به حساب می‌آورد. نه به عنوان یک حقیقت برتر و متعالی در جهان و انسان او به همه‌ی توانایی‌های عقل، مانند بدیهیات عقلی، استدلال‌های عقلی محض و نیز تجربه توجه داشت.
او معتقد بود که عقل می‌تواند وجود خدا، نفس مجرد انسان و اختیار او را اثبات کند. (ص ۵۸)

۵۹ ابن‌سینا می‌گوید وقتی به موجودات این جهان نگاه می‌کنیم می‌بینیم که این موجودات در ذات خود نسبت به وجود و عدم مساوی هستند، یعنی ممکن‌الوجود بالذات هستند.
ممکن‌الوجود بالذات برای خارج شدن از حالت تساوی میان وجود و عدم نیازمند ممکن‌الوجود بالذات است.
پس: موجودات این جهان به واجب‌الوجودی بالذات وابسته‌اند که آن‌ها را از حالت امکانی خارج کرده و پدید آورده است. (ص ۴۴)

۶۰ به نظر دیوید هیوم تنها راه شناخت واقعیات، حس و تجربه است، اما اصل علیت و رابطه‌ی ضروری میان علت و معلول را نمی‌توان حس و تجربه به دست آورد. از نظر او اعتقاد به علیت در نزد انسان، ناشی از عادت ذهنی است که یک امر روانی بر اثر توالی و پشت سرهم آمدن پدیده‌ها است. (ص ۱۶)

۶۱ الف) عامل فیض‌رسانی به عقل انسان‌ها (یا: واسطه‌ی فیض هستی میان مراتب بالاتر از خود و عالم طبیعت و انسان) (ص ۶۲)
ب) آفتاب نسبت به چشم (ص ۶۳)

۶۲ تنگ و محدود کردن دایره اعتبار و کارآمدی عقل در عین پذیرش آن (یا: برخی روش‌های عقلی در مسائل دینی کاربردی ندارد). مخالفت با فلسفه و منطق، تحت عنوان دستاوردی یونانی و غیراسلامی (یا: مخالفت با فلسفه که عالی‌ترین شکل تعقل است). (ص ۵۹)

۶۳ براساس کاری که عقل انجام می‌دهد. (ص ۵۶)

- ۶۴ در قید زمان و مکان نیستند - از ماده و جسم مجردند - در افعال خود به ابزار مادی نیاز ندارند - علم آنها شهودی است - با حواس ظاهری قابل درک نیستند - همان فرشتگان هستند - وجودشان با دلیل و برهان اثبات می‌شود. (۴ مورد کافی است) (ص ۵۴)
- ۶۵ وجود - ماهیت (ص ۳)
- ۶۶ الف) ۲- افلاطون (ص ۳۲)
ب) ۴- دکارت (ص ۳۵)
ج) ۱- کرکگور (ص ۳۸)
- ۶۷ الف) رابطه‌ی وجوبی
ب) انسان شاعر است. (یا هر مثال درست دیگر)
ج) رابطه امتناعی (ص ۹ و ۱۰)
- ۶۸ ۱- مغرب کامل (ص ۸۴)
- ۶۹ ۲- نفس (ص ۳۶)
- ۷۰ ۱- حس و تجربه (ص ۱۸)
- ۷۱ ۲- ارسطو (ص ۷)
- ۷۲ صدرائی (یا ملاصدرا یا حکمت متعالیه) (ص ۹۶)
- ۷۳ حکیم متاله (ص ۸۵)
- ۷۴ مزدا (ص ۵۵)
- ۷۵ لوگوس (ص ۵۵)
- ۷۶ امکان فقری (فقر وجودی) (ص ۴۶)
- ۷۷ صحیح (ص ۴۲)
- ۷۸ غلط (ص ۱۴)
- ۷۹ صحیح (ص ۱۱)
- ۸۰ غلط (ص ۵)
- ۸۱ کسانی که کم‌تر اهل اندیشه‌ورزی هستند و اصولاً یک نظام فکری مشخص شده برای خود ندارند، تصمیم‌گیری آنها تابع جو حاکم بر جامعه است. (ص ۱۰۸)
- ۸۲ سفر از خلق به حق: در این سفر سالک می‌کوشد از طبیعت و عوالم ماورای طبیعت عبور کند و به حق واصل شود و میان او و خدا حجابی نباشد. (ص ۹۰)
- ۸۳ اصالت ماهیت: امر واقعی خارجی، مصداق ماهیت است؛ یعنی آنچه واقعی است، ماهیت است نه وجود و وجود صرفاً یک مفهوم انتزاعی ذهنی است. - میرداماد (ص ۹۳)
- ۸۴ از نظر ابن‌سینا، تأمل در رابطه‌ی طبیعت با ماوراء طبیعت و خدا در کنار تحقیق در روابط میان پدیده‌ها، دانشمند را از ظاهر پدیده‌ها عبور می‌دهد و به باطن آنها می‌رساند و آنها را به خشوع و خشیت در برابر حق وامی‌دارد. (ص ۸۱)

- ۸۵ هدف مردم مدینه‌ی جاهله فقط سلامت جسم و فراوانی لذت‌ها است. آن‌ها گمان می‌برند که اگر به این لذت‌ها دست یافتند، به سعادت رسیده و گرنه به بدبختی افتاده‌اند. (ص ۷۶)
- ۸۶ در این مرحله، عقل درکی از قضایای ضروری پیدا می‌کند، مثلاً می‌داند که یک چیز نمی‌تواند هم باشد و هم نباشد. در این مرحله انسان می‌تواند دانش‌ها را کسب کند. (ص ۶۴)
- ۸۷ آن‌ها می‌گفتند که دانش فلسفه از یونان وارد جهان اسلام شده و دربردارنده‌ی عقاید کسانی مانند سقراط، افلاطون و ارسطو است و این عقاید با عقاید اسلامی ناسازگار است. (ص ۶۱)
- ۸۸ عقل از آن جهت که درباره‌ی اشیاء و موجودات و چگونگی آن‌ها بحث می‌کند، مانند بحث درباره‌ی خدا و کهکشان، عقل نظری نام دارد. (ص ۵۶)
- ۸۹ وجود حرکت در عالم نیازمند یک محرکی است که خود آن، حرکت نداشته باشد. زیرا اگر آن نیز حرکت داشته باشد، نیازمند محرک دیگر است و آن نیز نیازمند محرک دیگر و این منجر به تسلسل می‌شود که عقلاً محال است. (ص ۳۴)
- ۹۰ زیرا این که چیزی خودش به خودش وجود بدهد، به معنای آن است که چیزی که نیست، قبلاً باشد تا بتواند خودش را به وجود بیاورد و این، همان اجتماع نقیضین است که محال بودن آن بدیهی است. (ص ۱۷)
- ۹۱ الف) کسانی که هم در صور برهانی به کمال رسیده و هم به اشراق و عرفان دست یافته‌اند.
ب) جهان تاریکی یا عالم ماده که بهره‌ای از نور ندارد. (ص ۸۵)
- ۹۲ فیض‌رسانی به عقل انسان‌ها (ص ۶۲)
- ۹۳ ۱- عقل به عنوان دستگاه تفکر و استدلال ۲- عقل به عنوان یک موجود متعالی و برتر از ماده (ص ۵۳)
- ۹۴ نظم و قانون‌مندی معین میان دسته‌های مختلف پدیده‌ها (ص ۲۳)
- ۹۵ وجود - ماهیت (ص ۳)
- ۹۶ الف) ۳: ویلیام جیمز
ب) ۱: کانت (ص ۳۲)
- ۹۷ الف) امتناعی
ب) وجوبی
- ۹۸ الف) ۲- ارسطو (ص ۷)
ج) ۲- ناقصه (ص ۲۴)
ب) ۱- امکانی (ص ۱۰)
د) ۱- شفا (ص ۸۰)
- ۹۹ الف) وجودی (ص ۱۴)
ب) علت‌العلل (ص ۲۵)
ج) وحی (ص ۶۵)
د) متکلم (ص ۷۳)
- ۱۰۰ الف) غلط (ص ۳)
ج) صحیح (ص ۵۵)
ه) صحیح (ص ۷۲)
ب) غلط (ص ۱۶)
د) صحیح (ص ۵۵)
- ۱۰۱ براساس اصالت وجود، و واحد بودن وجود، وجود خارجی امری واحد است. و موجودات در حقیقت هستی با هم وحدت دارند. (ص ۸۷)
- ۱۰۲ هدف مدینه فاضله: رسیدن به سعادت
هدف مدینه جاهله: سلامتی جسم و فراوانی لذت‌ها (ص ۷۱ و ۷۲)
- ۱۰۳ اولین مخلوق - روحانی و غیرمادی - فوق عالم طبیعت - واسطه‌ی فیض‌رسانی (ذکر دو مورد کافی است) (ص ۵۹)

- ۱۰۴ به نظر کانت مفاهیمی مانند وجود، ضرورت، امکان و علیت، ساختار ذهن انسان‌اند. عقل و ذهن، اشیاء خارجی را در این ساختار درک می‌کند. او عقل را به امری بدل کرد که مفاهیم ذهنی را شناسایی می‌کند. (ص ۵۴)
- ۱۰۵ این توجه با مبانی اولیه کلیسای کاتولیک سازگاری نداشت، منجر به حاکمیت عقل در مقابل دین شد. در رنسانس سبب شد تا عقل جای دین را بگیرند و دین را در حاشیه قرار داد. (ص ۵۴)
- ۱۰۶ در سویی دیگر نوعی از هستی وجود دارد که همیشه ثابت است / نه می‌زاید و نه از میان می‌رود / نه چیزی دیگری را به خود راه می‌دهد / و نه خود در چیز دیگری فرو می‌شود (ص ۳۴)
(و یا هریک از توصیفات دیگر افلاطون در مورد خدا)
- ۱۰۷ واجب الوجود بالغیر: همان ممکن‌الوجود است که بالذات وجود برایش ضرورت ندارد اما بعد از وجود، ضرورتش از ناحیه‌ی واجب الوجود بالذات نشأت گرفته است، که آن‌را به وجود آورده است. (ص ۱۲)
- ۱۰۸ در عبارت «انسان حیوان ناطق است» حمل حیوان ناطق بر انسان یک حمل ضروری است و به دلیل نیاز ندارد. اما حمل وجود بر انسان در عبارت انسان موجود است، رابطه‌ی ضروری نیست و به دلیل نیاز دارد. (ص ۵)
- ۱۰۹ براساس کاری که انجام می‌دهد. (ص ۵۳)
- ۱۱۰ ۱- قدرت تفکر و استدلال ۲- موجوداتی مجرد و برتر از عالم ماده (ص ۵۰)
- ۱۱۱ الف) امکانی (ب) امتناعی (ص ۱۱)
- ۱۱۲ الف) فرق وجود و ماهیت (ص ۶) (ب) امتناعی (ص ۱۰)
- ۱۱۳ الف) غلط (ص ۴) (ب) درست (ص ۳۴) (ج) درست (ص ۳۸)
- ۱۱۴ ۱- فلسفه مشاء، به خصوص اندیشه‌های مستدل ابن سینا ۲- حکمت اشراق، اندیشه‌های سهروردی (ص ۸۵)
(یا هریک از دو مورد دیگر)
- ۱۱۵ الف) حکیم متاله: کسی که هم در صور برهانی به کمال رسیده و هم به اشراق و عرفان دست یافته. (ص ۷۹)
(ب) مشرق جهان: نور محض یا محل فرشتگان مقرب است. (ص ۸۰)
- ۱۱۶ این عقل عامل فیض‌رسانی به عقل انسان‌ها است. نسبت آن مانند آفتاب است به چشم. (ص ۵۹)
- ۱۱۷ جهان را غایتمند بیابد و آن‌را توضیح دهد. - انسان را موجودی هدفمند بشناسد و آن هدف را مشخص کند. (یا هریک از موارد دیگر) (ص ۴۴)
- ۱۱۸ تخلف‌ناپذیری و حتمیت در نظام هستی - نظم و قانون‌مندی میان پدیده‌ها (ص ۲۵)
- ۱۱۹ رابطه‌ای وجودی است، یعنی یکی وجودش وابسته به وجود دیگری است. مانند رابطه‌ی دوستی نیست که در آن ابتدا وجود دو فرد فرض می‌شود و سپس رابطه‌ی دوستی برقرار می‌گردد. (ص ۱۶)
- ۱۲۰ اگر به واقعیات نگاه کنیم، می‌بینیم که این واقعیات عین وابستگی و نیازند. ملاصدرا این وابستگی را امکان فقری یا فقر وجودی نامید. این فقر و نیاز باید به منبعی متصل باشد که از غنای ذاتی برخوردار است و آن غنی بالذات همان خداوند است. (ص ۱۳)
- ۱۲۱ به نظر کانت مفاهیمی مانند وجود، ضرورت، امکان و علیت، ساختار ذهن انسان‌اند. عقل و ذهن، اشیاء خارجی را در این ساختار درک می‌کند، او عقل را به امری بدل کرد که مفاهیم ذهنی را شناسایی می‌کند. (ص ۵۴)

- ۱۲۲) در این دوره بزرگان کلیسا دخالت عقل را عامل تضعیف ایمان می‌دانستند، حتی برخی عقل را امری شیطانی می‌پنداشتند. ایمان قوی را از آن کسی می‌دانستند که در برابر شبهه‌های عقل بایستد. (ص ۵۳)
- ۱۲۳) وقتی به موجودات جهان نگاه می‌کنیم می‌بینیم که این موجودات در ذات خود نسبت به وجود و عدم مساوی هستند، یعنی ذاتاً ممکن الوجود می‌باشند. ممکن الوجود بالذات برای خروج از حالت تساوی نیازمند واجب الوجود بالذات است. پس موجودات این جهان به واجب الوجودی بالذات وابسته‌اند که آن‌ها را پدید آورده است. (ص ۴۳)
- ۱۲۴) نمی‌شود که یک نظم و انتظام بر جهان حاکم باشد بدون این‌که موجودی جاویدان و برتر از ماده در کار باشد. (یا برهان دیگر ارسطو) (ص ۳۴)
- ۱۲۵) یک دسته از فلاسفه که علاوه بر لوازم اصل علیت به علل معتقدند می‌گویند هر فرایند طبیعی هدف خاصی را تعقیب می‌کند و سرمنزلی تعیین شده دارد.
- یک دسته از فلاسفه که علاوه بر لوازم اصل علیت به علل معتقد نیستند، غایتمندی زنجیره‌ی حوادث را انکار می‌کنند و وجود برخی از فرایندهای تکاملی را در جهان امری اتفاقی به حساب می‌آورند که از پیش تعیین و پیش‌بینی نشده است. (ص ۲۷)
- ۱۲۶) انسان علاوه بر این‌که درک می‌کند که هر حادثه علتی دارد، درک می‌کند که هر معلولی از هر علتی پدید نمی‌آید، بلکه هر معمولی از علت خاصی صادر می‌شود. مثلاً برای باسواد شدن باید درس خواند. (یا هر مثال درست دیگر) (ص ۲۰)
- ۱۲۷) به نظر آن‌ها اصل علیت یک قاعده‌ی عقلی است و از تجربه به دست نمی‌آید زیرا هر داده‌ی تجربی، خود مبتنی بر این قاعده است. آنان می‌گویند همین‌که ذهن انسان متوجه اصل اجتماع نقیضین شد، درمی‌یابد که پدیده‌ها خودبه‌خود به وجود نمی‌آیند. این‌که چیزی خودش به خودش وجود بدهد به معنای آن است که چیزی که نیست، باشد. (ص ۱۹)
- ۱۲۸) واجب الوجود بالذات: همان ذاتی است که وجود برایش ضرورت دارد و این ضرورت از ناحیه‌ی خود آن ذات است، نه از ناحیه‌ی یک امر بیرونی. (ص ۱۲)
- ۱۲۹) در عبارت «مثلث شکل سه‌ضلعی است» حمل شکل سه‌ضلعی بر مثلث یک حمل ضروری است و به دلیل نیاز ندارد. اما حمل وجود بر مثلث در عبارت مثلث موجود است، رابطه‌ی ضروری نیست و به دلیل نیاز دارد. (ص ۵)
- ۱۳۰) علم عملی - علم نظری (ص ۵۳)
- ۱۳۱) عقل کلی - عقل جهانی (ص ۵۲)
- ۱۳۲) ۱- قدرت تفکر و استدلال ۲- موجوداتی مجرد و برتر از عالم ماده (ص ۵۰)
- ۱۳۳) الف) امکانی ب) امتناعی (ص ۱۱)
- ۱۳۴) گزینه‌ی ۱ هیوم (ص ۳۶)
- ۱۳۵) گزینه‌ی ۲ بهمن (ص ۳۳)
- ۱۳۶) الف) توماس آکوئیناس (ص ۶) ب) وجوبی (ص ۱۰)
- ۱۳۷) الف) غلط (ص ۳) ب) درست (ص ۳۵) ج) درست (ص ۳۷)
- ۱۳۸) یعنی این‌که وجود حقیقتی واحد است، اما این حقیقت واحد، مراتب و درجاتی عالی دارد، شدت و ضعف وجود مانند شدت و ضعف در نور است. (ص ۸۷)

- ۱۳۹ الف) مشرق جهان: نور محض یا محل فرشتگان مقرب است.
ب) مغرب وسطی: در میان مشرق محض و مغرب کامل قرار دارد که در آن نور و ظلمت به هم آمیخته‌اند. (ص ۸۰)
- ۱۴۰ مدینه‌ای که مردم آن به اموری مشغول و به فضایی آراسته‌اند که مدینه را به سوی سعادت می‌برد. تفاوت آن با مدینه‌ی جاهله در هدف آن است. (ص ۷۱)
- ۱۴۱ در پاسخ به این ایراد، فلاسفه می‌گویند جدا از این که بسیاری از آراء فیلسوفان یونان با آموزه‌های اسلامی سازگاری دارد، باید توجه کنیم که فلسفه شاخه‌ای از معرفت است که هر فردی از هر ملت و نژاد می‌تواند وارد این شاخه از دانش بشود. (ص ۵۸)
- ۱۴۲ هریک از ممکنات به واسطه‌ی حقیقت وجودش، همیشه مشتاق کمالات و خیرات است و برحسب فطرت خود از بدی‌ها گریزان است. همین اشتیاق ذاتی و ذوق فطری را که سبب بقای ممکنات و مخلوقات است، عشق می‌نامیم. (ص ۴۵)
- ۱۴۳ انسان علاوه بر این که درک می‌کند که هر حادثه علتی دارد، درک می‌کند که هر معلولی از هر علتی پدید نمی‌آید، بلکه هر معلولی از علت خاصی صادر می‌شود. مثلاً برای باسواد شدن باید درس خواند. (یا هر مثال درست دیگر) (ص ۲۰)
- ۱۴۴ اگر در قضیه‌ای برقراری ارتباط میان موضوع و محمول غیرممکن باشد، رابطه آن‌ها امتناعی است مثلاً «عدد هشت فرد است» (یا هر مثال درست دیگر) (ص ۱۰)
- ۱۴۵ به نظر کانت مفاهیمی مانند وجود، ضرورت، امکان و علیت، ساختار ذهن انسان‌اند و عقل و ذهن، اشیاء خارجی را در این ساختار درک می‌کند. او عقل را به امری بدل کرد که مفاهیم ذهنی را شناسایی می‌کند. (ص ۵۴)
- ۱۴۶ زیرا براساس نظم موجود جهان، حداکثر می‌توان یک ناظم و مدبر را اثبات کرد اما نمی‌توان به یک خالق نامتناهی واجب‌الوجود رسید. (ص ۳۶)
- ۱۴۷ زیرا این که چیزی خودش به خودش وجود بدهد، به معنای آن است که چیزی که نیست، باشد و این همان اجتماع نقیضین است که محال است. (ص ۱۹)
- ۱۴۸ ملاصدرا - اگر به واقعیات نگاه کنیم، می‌بینیم که این واقعیات عین وابستگی و نیازند، وی این وابستگی را امکان فقری یا فقر وجودی نامید. این فقر و نیاز باید به منبعی متصل باشد که از غنای ذاتی برخوردار است و آن غنی بالذات همان خداوند است. (ص ۱۳)
- ۱۴۹ در عبارت «انسان حیوان ناطق است»، حمل حیوان ناطق بر انسان یک حمل ضروری است و به دلیل نیاز ندارد. اما حمل وجود بر انسان در عبارت «انسان موجود است» رابطه‌ی ضروری نیست و به دلیل نیاز دارد. (ص ۵)
- ۱۵۰ عقل کلی - عقل جهانی (ص ۵۲)
- ۱۵۱ ۱- جهان را غایتمند بیابد و آنرا توضیح دهد. ۲- انسان را موجودی هدفمند بشناسد و این هدف را مشخص کند. (ص ۴۴)
- ۱۵۲ هیوم - اوگوست کنت (ص ۳۷)
- ۱۵۳ الف) ۳ - افلاطون (ص ۳۴)
ب) ۱ - کرکگور (ص ۳۸)
- ۱۵۴ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. (ص ۳۵)

- ۱۵۵ الف) ممکن الوجود (ص ۲۱)   ب) ناقصه (ص ۲۶)
ج) واجب الوجود - علیه العلل (ص ۴۲)   د) شهود (ص ۵۰)
- ۱۵۶ الف) غلط (ص ۳)   ب) درست (ص ۱۲)
ج) درست (ص ۳۳)   د) درست (ص ۴۰)
ه) غلط (ص ۴۱)
- ۱۵۷ فلسفه اسلامی هیچ‌گاه قومی و محلی نبوده و دیدگاهی به وسعت بشریت دارد. حکمای اسلامی همواره عناصر مثبت را از فرهنگ‌های دیگر گرفته و در نظام فکری خود جذب کرده‌اند و همواره امکان گفتگو میان فیلسوفان اسلامی و دیگر متفکران وجود داشته است. (ص ۱۵۴)
- ۱۵۸ به نظر فلاسفه جدید غرب علیت یک رابطه‌ی عقلانی و خارجی نیست بلکه ناشی از عادت ذهنی است. تکرار یک حادثه به دنبال حادثه دیگر باعث اعتقاد ما به علیت می‌شود. بنابراین علیت رابطه‌ای جعلی و قراردادی است که ذهن در اثر عادت، میان حوادث برقرار می‌کند. (ص ۱۳۹)
- ۱۵۹ ملاصدرا معلولیت و وابستگی موجودات را ناشی از ضعف مرتبه‌ی وجودی آن‌ها می‌دانست. اگر موجودی ضعف و نقص و فقر وجودی داشته باشد به علت نیاز دارد. ولی اگر وجودی غنای ذاتی داشته باشد و صمد باشد مثل خدا نیاز به علت ندارد. (ص ۱۳۲)
- ۱۶۰ چون مفهوم وجود امری واحد است و درباره هر چیزی که به کار رود معنایی یکسان دارد یعنی مفهوم وجود مشترک معنوی است. پس با این دیدگاه تمام زوایای جهان را حقیقتی مشترک یعنی وجود پر می‌کند. (ص ۱۳۰)
- ۱۶۱ در این مرحله سالک از طبیعت و برخی عوالم ماورای طبیعی عبور کرده و به ذات حق واصل می‌شود. با مباحث کلی درباره احوال وجود که مقدمه‌ی بحث توحید است مطابقت دارد. (ص ۱۲۵)
- ۱۶۲ مبانی و مقدمات متکلمان با فلاسفه مشاء متفاوت است. متکلمان غالباً استدلال خود را براساس حسن و قبح عقلی استوار می‌کنند. اما حکما حسن و قبح را مربوط به زندگی انسان می‌دانند و درباره خداوند و جهان هستی با این معیارها قضاوت نمی‌کنند. (ص ۱۱۴)
- ۱۶۳ سهروردی با حکمت مشاء و به ویژه افکار ابن‌سینا آشنایی داشت. او از کتب عرفانی و رمزی ابن‌سینا بهره برده بود. اجزایی از حکمت مشرقی و قطعاتی از کتاب الانصاف ابن‌سینا را در دسترس داشت. (ص ۹۶)
- ۱۶۴ ابن‌سینا قوت نفس انسان را منشاء کرامات و معجزات می‌داند به نظر او نفس آدمی از طریق اطاعت از احکام شریعت و انجام عبادات به مرتبه‌ای می‌رسد که طبق قوانین جهان می‌تواند در آن تصرف کند. (ص ۷۹)
- ۱۶۵ عقول این مجردات هم‌فیض هستی را از واجب الوجود به عالم طبیعت منتقل می‌کنند و هم واسطه تکامل موجودات هستند. (ص ۵۳ و ۵۴)
- ۱۶۶ مجموعه عواملی که با بودن آن‌ها معلول به وجود می‌آید و با نبود آن‌ها به وجود نمی‌آید. یعنی شرط لازم و کافی است. (ص ۴۱)
- ۱۶۷ موضوعی که ضرورتاً و وجوباً وجود دارد. مثال خدا (ص ۳۳)

- ۱۶۸ الف) سلسله‌ی طولی از فرشتگان که هم‌رتبه و هم‌درجه‌اند و نسبت به یک‌دیگر حالت علیت و وجودبخشی دارند. (ص ۱۰۲)
- ب) معلومی که ذات و حقیقت آن در نزد ذهن عالم حضور دارد و به علم حضوری درک می‌شود یا بی‌واسطه است. (ص ۱۰۶)
- ج) مرتبه ضعیفی از علم حضوری انسان نسبت به نفس خود. (ص ۱۰۹)
- ۱۶۹ اگر کسی جز پیامبر کار خارق‌العاده انجام دهد با معجزه انبیا اشتباه می‌شود. (ص ۸۵)
- ۱۷۰ ابن سینا - ابن هیثم (ص ۲۵)
- ۱۷۱ الف) ۳ یا فارابی (ص ۶۲)
ب) ۲ یا ابن سینا (ص ۷۵)
ج) ۱ یا ملاصدرا (ص ۱۲۲)
- ۱۷۲ الف) نظر متکلمان اسلامی در زمینه ملاک نیازمندی معلول به علت، به نظریه حدوث معروف است. (ص ۴۱)
ب) فارابی دیدگاه خود را درباره مدینه فاضله، از مبانی مابعدالطبیعی خود الهام گرفته است. (ص ۶۴)
ج) سهروردی با الهام از قرآن کریم، از خداوند به نور الانوار تعبیر می‌کند. (ص ۱۰۰)
د) فلسفه‌ای که صدرالمثالین بنیان گذاشت، حکمت متعالیه نام دارد. (ص ۱۲۳)
ه) پیروان اصالت ماهیت، وجود را نتیجه انتزاع ذهن می‌دانند. (ص ۱۲۹)
و) کتاب‌های بدایه الحکمه و نهایه الحکمه از آثار ارزنده علامه طباطبایی است. (ص ۱۳۸)
- ۱۷۳ الف) غلط (ص ۱۳)
ب) صحیح (ص ۲۹)
ج) غلط (ص ۴۷)
د) صحیح (ص ۹۳)
ه) غلط (ص ۱۳۳)
و) صحیح (ص ۱۴۲)
- ۱۷۴ فلسفه تنها آموختن نیست، بلکه پیمودن یک راه تکامل در درون است. فیلسوف شدن با کمال و تعالی معنوی و اخلاقی توأم است. (ص ۱۵۲)
- ۱۷۵ نفس انسان با علم حضوری رابطه نفس را با خواسته‌ها / اراده / حالات / کارهایی که در دایره وجودش رخ می‌دهد، درک و به علم حضوری مشاهده می‌کند که نفس، وجوددهنده به تمام آنهاست. (ص ۱۴۲)
- ۱۷۶ ۱- اگر ریشه اعتقاد به علیت، تعاقب دو حائنه باشد، باید میان همه حوادثی که در پی یک‌دیگر تکرار می‌شوند، رابطه علیت برقرار باشد. ۲- اگر تکرار حوادث متوالی ما را به علیت متقل می‌کند، پس باید بین تکرار و علیت، رابطه علیت برقرار باشد. (ذکر یک مورد کافی است.) (ص ۱۴۰ و ۱۴۱)
- ۱۷۷ وجود، حقیقتی واحد است اما شدت و ضعف دارد / دارای درجات مختلف است. یا: اختلاف موجودات ناشی از شدت و ضعف مرتبه وجودی آنهاست. ولی همه موجودات در اصل وجود با هم وحدت دارند. (ص ۱۳۱)
- ۱۷۸ یک جدول با خانه‌های بی‌شمار که هر خانه شکل و اندازه‌ای متفاوت دارد. (ص ۱۳۰)
- ۱۷۹ عقل را در خدمت شریعت می‌دانند. یعنی وظیفه و توانایی عقل تنها در دفاع از حقانیت دین است. (ص ۱۲۳)
- ۱۸۰ آنچه به نظر ما شر و بدی یا نقص بعد از کمال است برای حفظ تعادل طبیعت لازم است. زمینه‌ساز خیر و کمال بالاتر است. (ص ۷۶)
- ۱۸۱ تجلی نور الهی هستند / سراسر قلمرو هستی را پر کرده‌اند / مرتبه هریک بالاتر از دیگری است / زنجیره طولی از فرشتگان را تشکیل داده‌اند. (ذکر دو مورد کافی است.) (ص ۱۰۲)

- ۱۸۲ وجود دهنده / هستی بخش به معلول (ص ۴۱)
- ۱۸۳ آنچه وجود برایش ضرورت دارد. / رابطه موضوع با وجود، وجوبی یا ضروری است. (ص ۳۳ و ۳۴)
- ۱۸۴ صمد (ص ۱۳۲)
- ۱۸۵ به هدایت مردم و کمک به آنها برای رسیدن به حق می پردازد. (ص ۱۲۵)
- ۱۸۶ ملاصدرا / صدرالمتالهین
- ۱۸۷ تشابه: هر دو صرفاً بر استدلال عقلی تکیه می کنند.
تفاوت: اصول و مبادی آنها (ص ۱۱۴)
- ۱۸۸ فلاسفه حسن و قبح را مربوط به زندگی انسان می دانند / درباره خداوند با معیار حسن و قبح قضاوت نمی کنند. (ص ۱۱۵)
- ۱۸۹ حکمت یونان / حکمت مشاء / حکمت ایران / تعالیم اسلامی (ذکر دو مورد کافی است). (ص ۹۶ و ۷)
- ۱۹۰ فارابی (ص ۶۷)
- ۱۹۱ الف) هر علتی معلول خاصی را ایجاد می کند - هر معلولی از علتی خاص صادر می شود. (ص ۴۱)
ب) نظام معین هستی (ص ۴۷)
- ۱۹۲ الف) ۳- حدوث (ص ۳۸)   ب) ۱- فقر وجودی (ص ۱۲۲)
- ۱۹۳ الف) بحث درباره «وجود» به هر زبان که مطرح شود، به قلمرو دانش فلسفه تعلق دارد. (ص ۱۰)
ب) مورخان فلسفه، اصالت عقل اروپائیان را تا حد زیادی متأثر از فلسفه اسلامی می دانند. (ص ۲۵)
ج) قبول اصل «واقعیت / وجود» مستقل از ادراک آدمی، مرز جدایی فلسفه از سفسطه است. (ص ۲۸)
د) نویسنده کتاب «شفا» ابن سینا است. (ص ۷۵)
- ۱۹۴ الف) صحیح (ص ۱۳۳)   ب) صحیح (ص ۹۳)   ج) صحیح (ص ۱۰۰)   د) غلط (ص ۱۵۴)
- ۱۹۵ ۱- اگر ریشه اعتقاد به علیت، تعاقب دو حادثه باشد، باید میان همه حوادثی که در پی یکدیگر تکرار می شوند، رابطه علیت برقرار باشد. ۲- اگر تکرار حوادث متوالی ما را به علیت منتقل می کند، پس باید بین تکرار و علیت، رابطه‌ی علیت برقرار باشد. (ذکر یک مورد کافی است). (۱ نمره) (ص ۱۴۰ و ۱۴۱)
- ۱۹۶ طبیعت هر شیء، آنرا به سوی کمال سوق می دهد (۰/۲۵) آنچه به نظر ما شرّ و بدی یا نقص بعد از کمال است (۰/۲۵) مانند سیل، طوفان، زلزله، پژمردن گل و ... (۰/۲۵) برای حفظ تعادل طبیعت لازم است / زمینه ساز خیر و کمال بالاتر است. (۰/۲۵) (ص ۷۶)
- ۱۹۷ مباحث نفس (۰/۲۵) و معاد (۰/۲۵) (ص ۱۲۵)
- ۱۹۸ تاقه (ص ۴۱) (۰/۲۵)
- ۱۹۹ ممکن (ص ۳۴) (۰/۲۵)
- ۲۰۰ صحیح (ص ۱۴۰) (۰/۲۵)